

Up4Diversity

Trainingsmateriaal voor
onderwijsprofessionals om
geweld tegen LGBTIQ+-jongeren
te stoppen en te
voorkomen

Jongeren en jeugdwerkers
inspireren om actieve opstanders
te worden van de preventie van
geweld tegen de LGBTIQ+
gemeenschap in het digitale
tijdperk

Dit ontwerpdocument werd gefinancierd door het programma
Rechten, gelijkheid en burgerschap van de Europese Unie (2014-2020)

REC-RDIS-DISC-AG-2019

Overeenkomst n° 881918 – UP4Diversity.

Module 4.

Preventieve socialisatie van gender-gerelateerd geweld

Een einde maken aan geweld kan alleen worden bereikt door in te gaan op de diepere oorzaken ervan. Interpersoonlijke conflicten die wij zichtbaar maken en waartegen wij optreden zijn **het topje van de ijsberg, en aan de basis ligt een systeem of machtsverhoudingen, gender-gerelateerd geweld en seksueel-affectieve socialisatieprocessen (1).**

Geweld, risico en problemen worden via de sociale media massaal in verband gebracht met aantrekkingskracht (2). In veel boeken, films, reclame enz. worden dergelijke houdingen, vooral bij mannen, in verband gebracht met begeerte (bijvoorbeeld de parfumreclame "Bad Boy" of de filmsaga's "After" of "50 shades of Grey").

Preventie van geweld tegen LGBT+-jongeren vereist diepgaand en voortdurend werk. Dit houdt in:

- Reflectie, om diep tot de wortels van deze problematiek door te dringen. Dit zal helpen meer problematische situaties op te sporen, te onderzoeken dat wij ons van de meeste conflicten niet bewust zijn; en vooral, preventieve attitudes en interacties te bevorderen.
- Aangezien geïsoleerde praktijken zoals een eenmalige geweldpreventieworkshop geen langetermijneffecten hebben, volstaan zij niet om socialisatieprocessen*(1) tegen te gaan die jongeren door duizenden interacties tijdens hun leven hebben geïnternaliseerd.
- We mogen echter niet vergeten dat het dwingende discours*(2) niet alleen door de media wordt gecreëerd en versterkt: de onderwijsinstellingen en de professionals zelf, samen met de gezinnen, de vriendengroepen of vrijetijdruimten zoals sportteams laten vaak ruimte voor die traditionele rollen en dynamieken om gewaardeerd en versterkt te worden.

¹ Socialisatie is het voortdurende proces waarbij wij gedragingen aanleren en internaliseren door interacties met de mensen en de samenleving.

² A Een discours is een sociaal idee dat zich verspreidt via interacties tussen mensen, en dat voortkomt uit een specifiek begrip van een werkelijkheid. Het dwingende discours is bijvoorbeeld dit idee dat risico leuk is en stabiliteit saai, dat mensen doorgeven en uiteindelijk geloven. Berger, P. L., Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). De sociale constructie van de werkelijkheid: Een verhandeling in de sociologie van de kennis. Anchor

Socialisatie begint bij 0 jaar, met elke interactie in alle omgevingen. Het gaat verder in de jeugd, die niet alleen wordt ontwikkeld door leraren en ouders, maar vooral door wat ze verlangen en aantrekken, namelijk hun vrienden, sociale media, idolen, enz. Alle interacties in onderwijsomgevingen socialiseren onze toekomstige keuzes, verlangens en relaties. Het dominante socialisatiediscours beïnvloedt dat jongeren hun vrienden, relaties en koppels vaak niet kiezen vanwege hun egalitaire waarden; en voor sommige mensen kunnen die waarden de ander juist minder aantrekkelijk maken.

Het traditionele model van relaties is gebaseerd op macht: je kunt boven of onder anderen staan. Dit model koppelt goede waarden, gevoelens en houdingen niet aan verlangen en opwinding, en beschouwt ze als saai. Dit traditionele model ziet opwinding in risico, problemen en moeilijkheden. In tegenstelling tot wat sommige mensen denken, zijn mensen die anderen slecht behandelen niet alleen, en zij hebben bijna altijd een sociale kring die hun houding versterkt. Conflictueuze mensen spelen soms een leidende rol binnen hun groep. Zij hebben het vermogen om de aandacht van de mensen te trekken, omdat zij gebruik maken van het dominante discours dat geweld koppelt aan aantrekkingskracht; dit verklaart ook waarom degenen die egalitair, vreedzaam en coöperatief zijn meestal onopgemerkt blijven.

De preventieve socialisatie van gender-gerelateerd geweld is de studie van sociale interacties (media, peer groups, familie, onderwijsinstellingen...) die een socialisatie en het aanleren van liefdes- en aantrekkingsmodellen die in verband staan met gender-gerelateerd geweld, genereren.

Om nog meer te weten:

Valls, R., Puigvert, L., & Duque, E. (2008). *Gender violence among teenagers' socialization and prevention. Violence against women, 14(7) 759-785*

Ideale liefde en ideale relaties beschermen tegen geweld

"Aantrekkingskracht als synoniem van opwinding en tederheid, vriendschap en verlangen, stabiliteit en waanzin, passie en zoetheid" (Jesús Gómez, 2015)

Ideale romantische partners, in hun verschillende vormen, beschermen tegen geweld (4) en negatieve episodes in intermenselijke relaties. De sleutel is wie jongeren kiezen als vriend, als one-night stand, als vriendje/vriendinnetje, want afhankelijk daarvan zullen zij een vrije of gedwongen relatie ontwikkelen. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat echte vrienden en romantische liefde geen geweld voortbrengen: zij beschermen juist tegen conflictueuze relaties. **Liefde is sociaal, en daarom leidt een ideaal van romantische liefde ertoe dat mensen meer gepassioneerde en gezonde relaties hebben.**

Taal van het verlangen: sleutel tot geweldpreventie

Volgens recent onderzoek is het ondoeltreffend om egalitaire relaties alleen te bevorderen vanuit een taal van ethiek (5) en waarden (wat overtuigend is, wat goed en slecht is). We moeten dat combineren met een taal van verlangen, om conflicterende gedragingen, mensen en relaties te ontdoen van aantrekkingskracht, en de aantrekkingskracht te richten op meer egalitaire modellen. Deze verandering in aantrekkingskracht vindt bij jongeren niet plaats door externe trainingen of gesprekken met opvoeders of gezinnen, maar door de transfor-

matieve dialoog tussen alle opvoeders, en vooral door deze koppeling tussen waarden en verlangens die van jongeren naar hun leeftijdsgenoten komt, aan te gaan. Met andere woorden, het is veel krachtiger als jongeren met elkaar praten.

ACTIVITEIT: UPSTANDERS IN DE SCHIJNWERPERS

- **Doel:** jongeren bewust maken van situaties waarin slecht gedrag op de een of andere manier sociaal wordt gewaardeerd, en hoe beroepsbeoefenaren dat kunnen versterken door de grappen te bagatelliseren of te volgen, of hoe zij dergelijke attitudes tot zwijgen kunnen brengen en de schijnwerper kunnen richten op de houding van bijstaanders.
- We beschrijven enkele hypothetische situaties beschreven. Na het lezen ervan kunnen jullie discussiëren over hoe sommige volwassenen reageren en hoe zij zelf zouden reageren.

Situatie 1: Een leraar aan een middelbare school wijdde zijn lesuren aan het openen van een dialoog tussen leerlingen, waarin zij niet alleen conflicten konden melden, maar ook hun medeleerlingen konden complimenteren met hun opstandige houding. Een van de studenten zei: "Wow, je had deze jongen moeten zien, hij was helemaal dapper en vastbesloten om iets te doen toen hij op de hoogte was van de roddel dat Paul geen penis had. Hij was zo slim, praatte super respectvol en veilig tegen hem, en hielp hem om zich te melden bij de directeur. Het maakt dat ik ook zoiets wil doen als ik iets dergelijks merk".

Situatie 2: De begeleider van een vrijetijdsgroep voor jongeren sloot zich aan bij het informele gesprek dat

ze voerden. Een van hen schepte op over hoe sterk hij is, en grapte dat hij een beetje bang was dat alle homo's hem leuk zouden vinden als ze hem naakt in de badkamer zouden zien. De rest van de groep leidde hem met een glimlach. Toen besloot de begeleider in te grijpen en zei: "Echte mannen, homo of hetero, maken niet dat anderen zich aangestaard voelen, in de sportschool of waar dan ook. En met die verwaande houding trek je niemand aan".

Masculiniteiten en hun rol bij het plegen, versterken of voorkomen van geweld

De wetenschappelijke literatuur definieert drie modellen van masculiniteit, afhankelijk van hun relatie met gender- en seksegebonden geweld. Ongeacht de genderexpressie of seksuele geaardheid, bestaan er:

- 1. Dominant Traditional Masculinities (DTM)** omvat jongens en mannen die machtsrelaties aangaan met anderen, ze kunnen verwaand zijn, temperamentvol, egoïstisch, ze tonen geen solidariteit of liefde. **Niet alle dominante mannen zijn gewelddadig, maar alle gewelddadige mannen vallen onder dit DTM-model.** Het is duidelijk dat deze jongens en mannen niet alleen dominante mannen zijn, maar ook de pestkoppen, daders, medeplichtigen of bekrachtigers van geweld, vernedering, haat, verachting, bespottung of discriminatie waar ze mee te maken hebben. Relaties met hen zijn niet gebaseerd op vrijheid: zij hebben de neiging problematisch en onderdanig te zijn, en maken je klein en minder aantrekkelijk.
- 2. Oppressed Traditional Masculinities (OTM)** zijn niet gewelddadig maar worden vaak als niet opwindend ervaren, **ze zijn gemakkelijk maar worden misschien als saai ervaren; ze zijn de perfecte vriend om**

al je problemen te laten vallen, die er altijd voor je zal zijn, wat er ook gebeurt, maar die geen eigenwaarde en vertrouwen in zichzelf heeft en niet sterk genoeg is om het in moeilijke situaties tegen anderen op te nemen. Daarom kunnen mensen die in dit model vallen ook geen succesvolle *upstanders* zijn.

3. New Alternative Masculinities (NAM), tegenover de andere twee modellen, zijn diverse jongens en mannen die **tegelijktijd egalitair en aantrekkelijk zijn, zelfverzekerd en respectvol, onbaatzuchtig en sterk, vredelievend en leuk.**

Dit is het enige model dat mannelijke opkomers kan bieden, omdat zij vrije en gewenste relaties wensen voor zichzelf (6) en anderen, en zij de moed hebben om op te staan tegen discriminatie en geweld, terwijl zij samenwerken met andere egalitaire mensen om geweldloze, opwindende en egalitaire omgevingen op te bouwen.

Veel egalitaire jongens kunnen snel NAM worden als zij steun en vertrouwen van anderen krijgen, als zij gewaardeerd worden door een egalitaire houding te tonen vanuit een taal van verlangen, als mensen die "iedereen voor leuk zou vinden", "ik wil zijn zoals hij" of soortgelijke uitdrukkingen, waardoor niet alleen de egalitaire houding wordt versterkt, maar ook hun aantrekkelijkheid en hoe cool zij zijn. **Vanuit onderwijsinstellingen hebben wij de kans om niet alleen te wijzen op de al dan niet beroemde personen die in het dominante of onderdrukte model vallen, maar ook de aandacht te vestigen op alternatieve mannen die bekend staan om hun egalitaire houdingen en ook om hun aantrekkelijkheid. Wij kunnen helpen het dominante model van aantrekkelijkheid te ontdoen en via dialogische ruimten Nieuwe Alternatieve Masculiniteiten (NAM's) te bevorderen (7). Masculiniteiten en hun rol bij**

ACTIVITEIT: MODELLEN VAN MANNELIJKHEID IN HET ECHE LEVEN

Duur: 20-30 minuten. **Materiaal:** geen.

We analyseren mannelijke beroemdheden en populaire jongens uit onze instellingen en groepen die momenteel zeer sociaal begeerd zijn. Zij zullen kort worden voorgesteld en gefilterd door de 3 modellen van mannelijkheid.

- Kun je populaire en aantrekkelijke jongens en mannen herkennen die dominant en alternatief zijn?

Met filmpersonages kunnen we duidelijke gevallen van DTM laten zien en vragen om na te denken over hoe zij anderen behandelen.

- Hoe zijn de meest succesvolle mannen, diegenen die het meest aantrekken, die beschouwd worden als leiders en populair?

Onthoud dat de drie gepresenteerde modellen "idealtypes" zijn, en dat feitelijke jongens en mannen er met meer of minder nauwkeurigheid in kunnen passen. De modellen helpen enkel te bepalen op welk model zij betrekking hebben.

Nultolerantie tegen geweld

Alle gewelddaden hebben negatieve gevolgen voor het slachtoffer en voor de cultuur van de groep. Alle gewelddadige situaties hebben gevolgen voor de slachtoffers, en een gebrek aan opstandig gedrag maakt het bijzonder moeilijk voor hen om deze ervaringen te boven te komen wanneer zij alleen worden gelaten. We mogen niet bagatelliseren en zeggen dat sommige niet zo erg zijn: de "kleinere" acties bereiden het veld voor op het ergste geweld. Bovendien zullen wij niet de bekwaamheid bezitten om de moeilijkste situaties aan te kunnen als wij in geen enkele situatie optreden. Het doel is nul-geweld.

Agressie kan nooit worden gerechtvaardigd of gebagatelliseerd. We horen vaak zinnen als "je moet begrijpen wat hij doormaakt", "die persoon is een bruto", "soms beseffen ze niet wat ze doen". We mogen niet toestaan dat dit in het collectieve denken blijft hangen: we moeten dergelijke opvattingen tegengaan, want anders accepteren slachtoffers dat geweld hen overkomt en zien bijstaanders niet de noodzaak om altijd iets te doen, en voelen daders zich gesteerd en zien zij de ernst van hun daden niet in, waardoor dit gedrag in de toekomst meer gewoonte wordt.

Geweldloosheid betekent het niet accepteren, niet bagatelliseren en niet rechtvaardigen van welke vorm van geweld dan ook. Geweldloosheid betekent in alle ruimten, niet alleen in de klas of met volwassenen, maar vooral wanneer de jeugd alleen is, in de vrije tijd, in de bibliotheek, patio, gymzaal, badkamers, enz.

Vriendschap

Het is belangrijk kritisch na te denken over wat vriendschap werkelijk betekent: het is verbonden met vrijheid, diversiteit, heterogeniteit, steun, geweldloosheid, solidariteit, wederkerige groei, plezier voor iedereen. Als leeftijdsgenoten het tegenovergestelde doen van dit, zijn ze geen vrienden.

Het hebben van vrienden maakt het veel minder waarschijnlijk om slachtoffer te worden, omdat iemand minder vaak alleen is wanneer iemand hem probeert te pesten, en omdat vrienden je snel verdedigen en beschermen, en het gedrag van de ander afwijzen. We verdienen de beste vriendschappen, vriendschappen die egalitair en leuk zijn; vrij en opwindend; loyaal en gewenst.

Vriendschap is een gevoel dat niet kan worden aangeleerd, het kan alleen worden opgebouwd als het wordt beoefend. Professionals kunnen vriendschappen bevorderen door dialogische en vrije ruimten te creëren waar zij kunnen worden ontwikkeld in onderwijsomgevingen in de dagelijkse dynamiek van de instellingen of de groepen, waar de egalitaire dialoog en de gelijkheid van verschillen de basis vormen voor wederzijdse en constante hulp, steun en interactie.

Door pro-actief (met dialogische leeromgevingen) en reactief (opkomen voor wie mishandeld wordt) op te treden,

creëren jongeren steun- en solidariteitsnetwerken die een enorm beschermend effect hebben op geweld dat in die groep voorkomt. Op die manier wordt een grote groep mensen gepositioneerd tegen elke vorm van geweld, worden er vrije vriendschappen opgebouwd en wordt er geen aandacht besteed aan pestkoppen en doeners: alles waardoor agressors zich ontmoedigd voelen en sterk worden afgewezen op hun niet-dialogische en gewelddadige acties. Professionals kunnen jongeren helpen te begrijpen dat mensen die jou of anderen niet veilig en vrij laten voelen, geen vrienden zijn.

ACTIVITEIT: VERDEDIGEN VAN VRIENDSCHAP

Duur: 20 minuten. **Materiaal:** geen.

We zullen debatteren over enkele verzonnen interacties tussen vrienden. Het is belangrijk te benadrukken wat vrienden met elkaar doen en laten, een sterk en duidelijk concept te hebben, zodat jongeren kunnen weten wanneer iemand geen vriend is. Daarna zullen we proberen deze tabel in te vullen met wat het betekent om al dan niet een vriend te zijn, waarbij we proberen te denken in termen van jongeren met wie we werken.

• VRIENDEN ZULLEN...

Je respecteren en je interesses en persoonlijke smaak in kleding, muziek enz vieren.

• VRIENDEN ZULLEN NIET...

Je forceren om met iemand om te gaan die je niet leuk vindt.

“Nee betekent nee”:

Toestemming begrijpen

Er bestaat een maatschappelijke consensus dat "nee" "nee" betekent. Maar soms zeggen mensen: "alleen ja betekent ja", en dat is niet altijd waar. Als we niet vrij zijn om te zeggen wat we werkelijk denken, kunnen we een ja zeggen dat eigenlijk niet waar is, zodat dat ja nog steeds een nee is.

Het is belangrijk voor professionals om een duidelijke houding aan te nemen die het belang van toestemming versterkt⁸. We kunnen dialogen voeren met jongeren over toestemming en "nee betekent nee", met als doel dat zij argumenten aandragen die toestemming versterken en attitudes verwerpen die het niet respecteren. Het is van essentieel belang dat argumenten die niet-toestemming rechtvaardigen (**zoals "als ze zich zo kleden, zoekt die persoon problemen", "ze zeggen nee maar diep van binnen bedoelen ze ja", "het stoort ze niet als ze niets zeggen"**) kritisch worden besproken en sociaal worden ontkend.

Geweld van tweede orde – Bescherming van de bijstaanders

Second-Order Violence (SOS) is de intimidatie tegen de upstanders. Dit is een veel voorkomend verschijnsel in geweldssituaties: moedige mensen die voor en met de slachtoffers opkomen, krijgen te maken met verschillende vormen van berisping: het kan gaan om persoonlijke aanvallen, het verspreiden van valse geruchten over hen, fysiek geweld. Dit geweld van de tweede orde wordt ook gepleegd door de pesters en hun bekrachtigers, maar het kan ook worden versterkt door passieve bijstaanders die geruchten over het persoonlijke leven van de upstanders doorgeven. De reden waarom dit geweld van de tweede orde wordt gebruikt, **is om de houding van de upstanders te ontmoedigen en de slachtoffers met rust te laten**, zodat de pesters hun discriminerende en gewelddadige ge-

dragingen kunnen voortzetten. Zij doen dit door de boodschap uit te zenden dat iedereen die zich tegen hen durft te verzetten, een slechte ervaring zal opdoen.

Dit heeft zeer negatieve gevolgen voor de aanvankelijke slachtoffers, voor de bijstaanders en voor de hele gemeenschap, omdat de wet van het zwijgen wordt opgelegd samen met de wet van de pesters. Het concept van geweld van de tweede orde helpt ons de moeilijkheden te begrijpen die veel mensen in theorie en praktijk hebben om upstander te zijn: Al met al vrezen zij de mogelijke berispingen die zij zullen krijgen, waardoor zij het slachtoffer zullen worden. De enige manier om dit te voorkomen is solidariteitsnetwerken te creëren die krachtiger en sterker zijn dan gewelddadige acties, zodat directe en secundaire slachtoffers worden gesteund, en zodat de hele gemeenschap een gemeenschappelijk engagement heeft dat in het geheel geen geweld duldt.

Het is belangrijk dat er vaak met jongeren wordt gesproken, zodat zij hun stem kunnen laten horen en situaties kunnen melden, ook om de bescherming van de verdedigers als groep te waarborgen. Dit kan ook de verdedigers versterken en meer vaardigheden aanleren om hen later te verdedigen tegen elke vorm van berisping waarmee ze te maken kunnen krijgen. Op die manier worden meer mensen betrokken bij de ondersteunende netwerken die op informele wijze tot stand komen, maar die een grote impact hebben op de preventie van geweld.

ACTIVITEIT: DIEGENEN BESCHERMEN DIE VERDEDIGEN

Duur: 20 minuten. **Materiaal:** geen.

Identificeer specifieke situaties waarin er sprake was van geweld van de tweede orde tegenover bijstaanders. Bedenk manieren waarop je instelling hulp aan hen kan bevorderen.

Om nog meer te weten te komen:

Flecha, R. (2021). Second-order sexual harassment: Violence against the silence breakers who support the victims. *Violence against women*, 1077801220975495.
Puigvert, L., Vidu, A., Melgar, P., & Salceda, M. (2021). BraveNet Upstander Social Network against Second Order of Sexual Harassment. *Sustainability*, 13(8), 4135

Referencias

1. Villarejo, B., López, G., & Cortés, M. (2020). The Impact of Alternative Audiovisual Products on the Socialization of the Sexual-Affective Desires of Teenagers. *Qualitative Inquiry*. <https://doi.org/10.1177/1077800420938887>
2. Ruiz-Eugenio, L., Puigvert, L., Ríos, O., & Cisneros, R. M. (2020). Communicative Daily Life Stories: Raising Awareness About the Link Between Desire and Violence. *Qualitative Inquiry*. <https://doi.org/10.1177/1077800420938880>
3. Puigvert, L. (2014). Preventive Socialization of Gender Violence Moving Forward Using the Communicative Methodology of Research. *Qualitative Inquiry*, 20(7), 839–843. doi:10.1177/1077800414537221
4. Gómez, J. (2015). *Radical Love: A Revolution for the 21st Century*.

- 5.** Torras-Gómez, E.; Puigvert, L.; Aiello, E.; Khalfaoui, A. (2020). Our Right to the Pleasure of Falling in Love. *Frontiers in Psychology*. <https://10.3389/fpsyg.2019.03068>
- 6.** Ríos-Gonzalez, O., Peña Axt, J. C., Duque Sanchez, E., & De Botton Fernández, L. (2018). The language of ethics and double standards in the affective and sexual socialization of youth. Communicative acts in the family environment as protective or risk factors of intimate partner violence. *Frontiers in Sociology*, 19(3). doi:10.3389/fsoc.2018.00019
- 7.** Ríos-González, O.; Ramis-Salas, M.; Peña-Axt, J.C.; Racionero-Plaza, S. (2021). Alternative Friendships to Improve Men's Health Status. The Impact of the New Alternative Masculinities' Approach. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 18, 2188. <https://doi.org/10.3390/ijerph18042188>
- 8.** Racionero, S., Ugalde, L., Puigvert, L. & Aiello, E. (2018). Reconstruction of Autobiographical Memories of Violent Sexual-Affective Relationships through Scientific Reading on Love. A Psycho-Educational Intervention to Prevent Gender Violence. *Frontiers in Psychology*, 9(1996). doi:10.3389/fpsyg.2018.01996
- 9.** Flecha, R.; Tomás, G.; Vidu, A. (2020). Contributions from psychology to effective use and achievement of sexual consents. *Frontiers in Psychology*. <https://10.3389/fpsyg.2020.00092>